

Transmurale werkafspraken

Postnatale controles bij kraamvrouw en pasgeborene

Afspraken tussen verloskundigen welke lid zijn van het VSV Zwolle e.o.,
de gynaecologenmaatschap en kraamzorgorganisaties

Protocol opgesteld met medewerking van:
Henriëtte van den Bor (1^e lijns verloskundige)
Karin Spoelstra (manager Naviva)

1. Inleiding

In 2015 is er een werkgroep bestaande uit verloskundigen, huisartsen en kraamzorgmedewerkers gestart met als taak het ontwikkelen van een Multidisciplinaire Richtlijn Postnatale Zorg, welke aansluiting zocht bij de ontwikkeling van Integrale Geboortezorg.

In de werkgroep is door middel van literatuuronderzoek gezocht naar de onderbouwing van de controles die de kraamverzorgenden dagelijks bij de kraamvrouw en de pasgeborene uitvoeren. Simpel gezegd: 'Hebben de handelingen die we verrichten nut of doen we het alleen omdat het zo beschreven staat?'

Het resultaat van het onderzoek was een aantal aanbevelingen in veranderingen van de frequentie van dagelijkse controles bij zowel de kraamvrouw als de pasgeborene, welke in april 2019 werden gepresenteerd. Kortgezegd hielden deze aanbevelingen in dat de frequentie van de uit te voeren controles verminderd werd; minder vaak per dag en minder aantal dagen per kraamweek.

In juli 2019 is er door het KCKZ reeds geconcludeerd dat er vanuit het land verschillende signalen zijn ontvangen over de inhoud van de richtlijn/aanbevelingen. Herziening van de richtlijn staat gepland voor 2022 en tot die tijd is het advies om in het VSV de wensen vast te leggen in een specifiek zorgpad.

2. Doel

De aanbevelingen riepen ook bij de verschillende kraamzorgorganisaties en verloskundige praktijken in de regio Zwolle reacties op, waaronder:

- Uit de literatuurstudie komt dat het minder frequent uitvoeren van controles goed genoeg is. Echter wordt hier niet gekeken naar het verlenen van preventieve zorg, zoals in Nederland gebruikelijk en doeltreffend is.
- Diverse infecties/complicaties treden in het tweede deel van het kraambed op; standaard controles tot en met het einde van die week lijken zeker nuttig.
- Kraamvrouwen zullen niet altijd transparant zijn over klachten, of deze vanuit gêne, hardheid voor zichzelf of onwetendheid niet benoemen.

Omdat we het als VSV belangrijk vinden dat er geen zaken gemist worden of te laat gesignaleerd worden en de evaluatie voorsnog een tijd op zich laat wachten, is er besloten een aangepast beleid te volgen en dit samen te vatten in een regionale transmurale werkafspraken 'Postnatale controles bij kraamvrouw en pasgeborene'.

Deze transmurale werkafspraken beoogt de praktische invulling van de uitvoering van het 'Zorgprotocol Observatie en controle van de kraamvrouw' (april 2019), het 'Zorgprotocol Observatie en controle pasgeborene' (september 2018) van de KCKZ en van de 'Multidisciplinaire richtlijn Postnatale Zorg, verloskundige basiszorg voor moeder en kind' (juli 2018) opgesteld door de KNOV. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de 'Checklist postnatale zorg' van het CPZ, mei 2018. Voor een beschrijving van verdere inhoud en uitvoering van deze controles wordt verwezen naar de hierboven beschreven zorgprotocollen en richtlijnen, alsook naar protocollen van de eigen zorgorganisatie.

3. Beleid

De controles hebben betrekking op een kraamvrouw en een pasgeborene in de thuissituatie en vinden in principe plaats tot en met de laatste zorgdag van de kraamverzorgster.

De controles kunnen vaker plaatsvinden op indicatie, bijvoorbeeld bij SSRI-gebruik, bij prematuriteit of dysmaturiteit. Dit zal door de kraamverzorgster overlegd worden met de verloskundige zorgverlener.

Indien er bij de controles bijzonderheden gesignaleerd worden zal de kraamverzorgster dit noteren en overleggen met de verloskundige.

Controles kraamvrouw

	Observatie	Controle op	Frequentie
1.	Temperatuur	Te hoge en te lage temperatuur (rectaal, tenzij anders met verloskundig zorgverlener afgesproken)	Eerste 5 dagen 2 x daags, daarna 1 x daags
2.	Polsslag tellen	Sterkte en snelheid	Eerste 5 dagen 2 x daags, daarna 1 x daags
3.	Borsten	Rode plekken, harde plekken, tepels, kloven, pijn	1 x daags indien er kunstvoeding wordt gegeven. Indien er borstvoeding wordt gegeven controle bij elke voeding (en instructies voor zelfcontrole bij elke voeding zonder kraamverzorgende)

4.	Baarmoederstand	Stand, contractiliteit en gevoeligheid	1 x daags (na sectio in overleg met verloskundig zorgverlener)
5.	Lochia	Hoeveelheid, geur, kleur, stolsels	1 x daags
6.	Perineum	Roodheid, ontstekingen, wondgenezing, blauwe plekken, zwelling, pijn, aambeien	1 x daags
7.	Benen	Spataderen, roodheid, glans van de huid, kleur- en warmteverschil, zwelling, pijn bij opstaan en lopen	1 x daags
8.	Mictie en defecatie	Kleur, frequentie, aandrang, helderheid, pijn, consistentie en continentie	1 x daags (navragen)

Controles pasgeborene

	Observatie	Controle op	Frequentie; minimaal zoals hieronder beschreven, verhogen op indicatie
1.	Temperatuur	Te hoge en te lage temperatuur	De eerste 24 uur bij iedere voeding/verschoning (à 3 uur). Daarna bij stabiele temperatuur 2 x daags, bij instabiele temperatuur vaker. Tussentijds is bij vermoeden op hypothermie of hyperthermie een controle ook geïndiceerd.
2.	Ademhaling	Regelmaat, geluidjes (kreunen/snuiven), neusvleugelen, intrekkingen	1 x daags
3.	Gewicht	Afvallen, aankomen	1 x daags (in overleg met de verloskundig zorgverlener)
4.	Huid en huidskleur	Geboortetrauma, pukkels, vlekjes. Geelzien, grauw/blauw/bleek zien, rood zien	1 x daags, pasgeborene helemaal bloot: noteer wat er op welke plek waargenomen wordt. Gebruik bij icterus babyzietgeel.nl
5.	Mictie	Hoeveelheid, helderheid	Aantallen per 24 uur verzamelen
6.	Defaecatie	Kleur, consistentie en structuur	Aantallen per 24 uur verzamelen
7.	Gedrag en motoriek	Spierspanning, reflexen, beweeglijkheid, slaappatroon, drinkgedrag	Evaluatie 1 x daags
8.	Navel en navelstomp	Kleur huid, lekken bloed, indrogen, ontstekingen	1 x daags

4. Bronnen

- KCKZ, Zorgprotocol Observatie en controle kraamvrouw, april 2019
<https://kckzapp.nl/wp-content/uploads/2017/09/1.-Zorgprotocol-Observatie-en-controle-kraamvrouw-4.pdf>
- KCKZ, Zorgprotocol Observatie en controle pasgeborene, september 2018
<https://kckzapp.nl/wp-content/uploads/2017/09/1.-Zorgprotocol-Observatie-en-controle-pasgeborene-5.pdf>
- KCKZ, Implementatie in de kraamzorg van de veranderingen in de Multidisciplinaire richtlijn Postnatale Zorg, maart 2019
[https://www.kckz.nl/wp-content/uploads/2019/04/20190306-Multidisciplinaire-richtlijn-Postnatale-zorg-
implementatie-in-de-kraamzorg.pdf](https://www.kckz.nl/wp-content/uploads/2019/04/20190306-Multidisciplinaire-richtlijn-Postnatale-zorg-implementatie-in-de-kraamzorg.pdf)
- KNOV, Multidisciplinaire richtlijn Postnatale Zorg, Verloskundige basiszorg voor moeder en kind, juli 2018
[https://www.knov.nl/serve/file/knov.nl/knov_downloads/2882/file/Postnatale_zorg_opgemaakte_versie
door IB md 10 aug 2018.pdf](https://www.knov.nl/serve/file/knov.nl/knov_downloads/2882/file/Postnatale_zorg_opgemaakte_versie_door_IB_md_10_aug_2018.pdf)
- CPZ, Checklist Postnatale zorg, mei 2018
https://www.knov.nl/serve/file/knov.nl/knov_downloads/2891/file/CPZ_2018_-_Checklist_postnatale_zorg.pdf